

Ars Organi 43. évf. (1995) december

A német orgonás folyóirat téli számának élén Sven Hiemke írása áll (Dem cantus firmus gehorsam sein), mely *Johann Nepomuk David* (1895–1977) korálfeldolgozásainak a szerző életművében betöltött szerepét és azok keletkezésének történeti, filozófiai-esztétikai hátterét elemzi. David műveit a komponista szóbeli megnyilatkozásai szerint is sajátos kettősség jellemzi. Megalkotásukban az önként vállalt erős kötöttségek, az önkorlátozás kaptak hangsúlyt, hogy – megfogalmazásában – megszülethessen a természetfölötti képmása (Abbild des Übersinnlichen). Ezt a polifóniában véli megvalósítani, hiszen „az ellenpontban a teremtő ember teljesen és kizárólagosan engedelmes beteljesítője a cantus firmusból szervesen adódó lehetőségeknek [...]; ő a hangok platonai értelemben vett tulajdonképpeni művésze, aki megosztás nélkül, azaz a személyes mozzanatokot kikapcsolva alakítja a zenét.” Ezen objektivitást erősíti a megszólaló hangszer, az orgona is, mivel „[az orgonazene] nem az evilági életét élő ember érzéseiből ered, hanem Isten uralmának megmutatkozása [...]. A zenekar az érzést fejezi ki, az orgona pedig a törvényt.” – David ugyanakkor műveinek megszólaltatásával mintha ellensúlyozni szeretné a darabokat megalkotó szigort, hiszen az előadótól kifejező interpretálást követel: „zenémet izzóan kell játszani (meine Musik muss man brennend spielen)” – szól parancsolóan.

A következő két cikkben – Martin Dücker illetve Mathias Kohlmann tanulmányai – egy badeni orgonaépítő-család, a *Stieffel* testvérek legjelentősebb hangszerének, a *rastatti St. Alexander-plébániatemplom orgonájának története* olvasható, majd az utóbbi szerző elemzi a hangszernek a mindenkori egyházzenei gyakorlatban betöltött szerepét. A hárommanuális, 38 regiszteres orgonát 1831-ben adták át hivatalosan rendeltetésének, diszpozícióján Johann Andreas Silbermann fél évszázaddal korábbi francia stílusának vonásai fedezhetők fel. Így nem csoda, hogy a kitűnő minőségű, de már megépítésekor is ódivatúnak számító hangszer számos eredeti regiszterét hamarosan újabakkal cserélték ki, majd fokozatosan szerkezetének nagy részét is átalakították.

Bernhard Billeter a GdO múlt év szeptemberében Dél-Tirolban rendezett szakmai üléséről tudósít. Ezen az *orgonás műemlékvédelem aktuális problémáiról* számos referátum hangzott el, az előadók többek között az ékfúvókkal, a fémsípok restaurálásával, pneumatikus szerkezetek mechanikusra cserélésével és elektropneumatikus rendszerek restaurálásával kapcsolatos tapasztalataikat ismertették. Beszámoló hangzott el egy mozgó restaurátor műhelyről – mely az orgona elszállításával kapcsolatos károkat előzi meg – valamint a műemlékorgonák szűkös anyagi körülmények közötti karbantartásának lehetőségeiről. A konzerváló – mindent megőrizni akaró – és a restauráló – a zenei gyakorlat igényeit is szem előtt tartó –, egymással ellentétes szemléletek ütköztek az referátumokat követő vitákban. Az ülésekhez néhány, a múlt század második felében épült dél-tiroli orgona megtekintése, meghallgatása társult.

Karl Heinz Müller-Lancé személyes hangvételi írásban köszönti a *70 esztendőös Otto J. Heusst*, Németország egyik legjelentősebb elektromos orgonaalkatrész-gyártóját.

„Dornburger Impressionen 1995” címmel Knud Knudsen beszámolóját olvashatjuk a thüringiai kisvárosban tavaly júliusban tartott *orgonás mesterkurzusról*. Michael Gailit, a bécsi Augustinerkirche orgonistája vezette a szemináriumot; középpontjában korabarokk és barokk szerzők műveinek előadási problémái álltak. A környék néhány jelentős XIX. századi orgonájához, többek között a merseburgi dómba tett kirándulás azonban alkalmat adott romantikus szerzők interpretációs gyakorlatának áttekintéséhez is.

Peter Gawol *egy 1938-ban épült Sauer-orgonáról* tudósít, mely a koppenhágai német evangélikus Szent Péter-templomban áll. Az elektropneumatikus, kúpládás hangszer (III/45) a kibontakozó német orgonamozgalmat jellegzetes alkotása. Míg műszaki felépítésével az utóromantikában gyökerezik, addig hangképében már a barokk hangzás iránti igény az uralkodó, külső megjelenésében pedig – szabadon álló, keretezés nélküli homlokzati sípjával – a kor modern építészetének hatását tükrözi. A gondosan kivitelezett orgonát értékelve a cikkíró megállapítja, hogy a 20–30-as évek történeti előképekre tekintő hangszerei mennyivel több teremtőerőről és fantáziáról tanúskodnak, mint korunk számos historizáló alkotása.

A cikkek sorát Markus Zimmermann írása zárja, melyben *a sváb Lindau im Bodensee Mária mennybevételé-templom orgonáiról* olvashatunk. A nagyobb, főbejárat fölötti hangszer (III/69) a Steinmeyer üzem későromantikus (1924–28) alkotása. Ennek felújítását követően (Link/Giengen an der Brenz) került sor egy újabb orgona megépítésére a templom első emeleti galériáján, a főoltár közelében. A Josef Maier (Hergensweiler) üzeme által készített mechanikus, csúszkaládás hangszer (II/28) gyakorlatilag Gottfried Silbermann stílusában készült, így a barokk irodalom stílushű tolmácsolását teszi lehetővé.

A közleményekből 22 rendezvényről, versenyről, kurzusról értesülhetünk, közöttük néhány kifejezetten a liturgikus orgonálással foglalkozik. Így május 10–12 között *szemináriumot* rendeznek *mellékállásban tevékenykedő orgonisták részére* „Egyszerű és középnehéz irodalom istentiszteleti használata címmel”. A program szabadon választható. Tájékoztató a rendezőség címén kapható: Kulturinstitut Rossignol, Nisterstraße 7, D-56477 Nister-Möhrendorf, tel/fax: 00 49 2667/ 356. – 1996–99 között a bonni Szent Erzsébet-templomban *Charles Tournemire* (1870–1939) monumentális ciklusa, a *L'orgue mystique* szólal meg, jórészt eredeti funkciójában, *liturgia keretében*. A sorozat egyes részei általában minden hónap első vasárnapján, egy délelőtti és egy esti szentmisén hangzanak fel, csupán a zsolozsma tételei hallhatók egy-egy hangverseny keretében.

HangszerVilág V (1995) 2–6. szám

A Hangszerészképző Iskola lapjának utóbbi számaiban számos orgonás témájú cikket olvashatunk.

Az elmúlt évi májusi (2) számban Kormos Gyula „*Suszter maradjon a kaptafánál!*” című írásában válaszol a harkai König-orgona felújítása kapcsán személyét és munkáját ért vádakra. Véleményét az alábbiakban foglalja össze: „... én sem tartom feltétlenül követendő példának, hogy valaki minden kép-